

Milānas skola

*Eindhovenas
Dizaina akadēmijas
ekspozīcija Lambratē.*

TEKSTS DZINTRA PURVIŅA, MG. SOC. ZIN. AUTORES UN PUBLICITĀTES FOTO

«**D**izains nevar pasargāt pasauli no sevis pašas. Tomēr dizains spēj uzdot jautājumus un iedvesmo meklēt jaunas atbildes izaicinājumiem, ar ko saskaras cilvēce. Dizains spēj palīdzēt veidot domājošas kopienas, produktus, pakalpojumus un sistēmas.» tā Milānas dizaina nedēļas kontekstā Dānijas dizainam veltītajā izdevumā raksta Koldingas Dizaina skolas direktore Elizabete Ģērnere-Nilsena (Elsebeth Gerner Nielsen). Milāna vismaz reizi gadā kļūst par daudzsoļošu un iekārojamo tikšanās vietu jaunajiem dizaina profesionāļiem. Milāna ir kā podiums, lai profesionāli izrādītu sevi starptautiskai publikai un salīdzinātos ar citiem. Jauno dizaineru klātbūtne ir tas karstais garainis, kas veicina vārišanas kopīgajā dizaina nedēļas katlā un uztur vajadzīgo radošuma temperatūru. Jaunie provocē apmeklētājus domāt par sociāli atbildīgu dizainu un sagatavo augsni tam, kā dizaina tirgus un svinēšana Milānā veidosies pēc gadiem desmit vai divdesmit. Pēdējos gados jau ierasta ir prakse, ka dizaina skolu ekspozīcijas galvenokārt koncentrējas «SaloneSatellite» Ro izstāžu centrā un pilsētā - industriālajā Lambratē. Jāatzīst, ka «SaloneSatellite» šogad īpašus pārsteigumus nesagādāja. Tradicionālais izstādes formāts un arī uzstādījums «Dizains, amatniecība un inovācijas» turpināja iepriekšējā

gada tēmu, kas akcentēja dizaina un amatniecības tandēmu industrijā. Toties nevilšus iepriecināja novērotā tendence, ka arhitektūras skolu ipatsvars Milānā kļūst aizvien pārliecinošāks. Grācas Tehniskās universitātes Telpiskā dizaina institūta (Institute of Spatial design) stends piesaistīja ar jaunekļiem un atjautīgiem studentu garderobei piemērotiem mēbeļu prototipiem. Studentu paustā tēze «Architekten machen Möbel» (Arhitekti rada mēbeles) izskan kā retorisks apgalvojums-jautājums sev pašiem: vai arhitektu un interjera dizaineru pieeja mēbeļu projektēšanā ir atšķirīga? Pirms diviem gadiem atvērtajā mēbeļu dizaina prototipēšanas studijā Grācā top studentu darbi, tostarp arī «Garderobes» kolekcija, ko izrādīja Milānā. No ozola masīvkoka izgatavotie mēbeļu prototipi - asprātīgs pakaramais korpuss, kas vienlaikus funkcionē arī kā nestandarta drēbju pakaramais, statīvs ritenim un citas funkcionālas un viegli transformējamas mēbeles demokrātiska jauniešu dzīvokļa interjeram radīja iespaidu par kvalitatīvu kolekciju, vienotu komandas darbu un stilistiski vienotu stenda noformējumu. Nantes dizaina skolas produktu dizaina programmas trešā kursa studenti izstādīja sociālā dizaina projektu «Izdzīvošana» (Survival). Studenti piedāvā tā dēvēto

izdzīvošanas komplektu dizainu, piemērotu adaptācijai dabas katastrofu laikā un dažādiem kritiskiem apstākļiem. Studentu jaunradītie produkti formas ziņā līdzinās daudzfunkcionālām kapsulām. Te ir gan lietusūdens filtrēšanas iekārta «Hydrana», kuras uzdevums ir savākt lietu un notekūdeņus, pārvēršot tos dzeramajā; gan jaudīga, multifunkcionāla LED lampa; gan īpaša telts kā komforta zona bērniem; gan grils ēdiena pagatavošanai un vienlaikus arī drēbju žāvēšanai, kā arī citas ekstrēmām situācijām nepieciešamas sadzīviskas lietas. Ari šī skola projekta īstenošanas gaitā sadarbojusies ar ražotājiem, par saviem partneriem izvēloties printēšanas tehnoloģiju kompāniju «Armor», kuras ieguldījums ir ilgtspējīgas enerģijas resursu izmantošanas tehnoloģijas. Vienīgā Latvijas pārstāve «SaloneSatellite» bija Latvijas Mākslas akadēmijas Dizaina nodaļas studente Ēvija Kraukle, kura tiesības izstādīties Milānā ieguva, uzvarot «I Saloni WorldWide Moscow» konkursā Maskavā pērn rudenī. Lai gan Maskavā Ēvija guva panākumus ar gaismas ķermeņa «Slider», tomēr uz Milānu viņa izvēlējās atvest jaunu produkta prototipu - stāvlampu «Well light», tās karkasu veidojot no riekstkoka, bet lampas abažūru no īpaši izmeklēta liektā splākšņa finierējuma. Diemžēl starp Eiropas dizaina skolām nav Latvijas Mākslas

akadēmijas pārstāvniecības, lai gan iepriekš ar atsevišķu stendu akadēmija sekmīgi divkārt piedalījies Satelitā, gūstot arī labu publicitāti Itālijas un starptautiskajā presē. Savukārt atsevišķi godalgotie akadēmijas studentu projekti teju katru gadu ir skatāmi Maskavas Salona Satelīta uzvarētāju kopīgajā stendā. Jautājums par mērķtiecīgu un sistemātisku finansiālu atbalstu jauno dizaineru pārstāvniecībai un ieešanai starptautiskajā aprītē būtu viens no mūsu valsts dizaina politikas uzdevumiem un virzāms, visām procesā ieinteresētajām pusēm sarunājoties un sadarbojoties.

Pēdējos gados Milānas dizaina nedēļas kartē kā obligātā pieturvieta iezīmējas Lambrate - industriāli nobružāts un salīdzinoši nepievilcīgs pilsētas rajons. Šis ir piektais gads, kad «Ventura Projects» startē tieši šeit, izpelnoties aizvien lielāku atsaucību gan dalībnieku, gan apmeklētāju vidū. Par zināmām pārmaiņām liecina tendence, ka aizvien vairāk prestižu dizaina un arhitektūras skolu par savām ekspozīcijām piemērotāko izvēlas Lambrati, nevis atrašanos «SaloneSatellite» Ro izstāžu centrā. Ir skaidrs, ka izstādīties Lambratē finansiāli ir daudz izdevīgāk un arī stilīgāk. No sastaptajām skolām kā stabili lideri galvenokārt jau pārdomātā un vienotā mārketinga dēļ izcēlās Dānijas vadošās augstskolas - Ārhusas arhitektūras skola, Dānijas Karaliskās mākslas akadēmijas Arhitektūras, dizaina un restaurācijas skolas, kā arī VIA Universitātes koledža. Dānijas augstskolas bija izvēlējušās apvienoties zem viena konceptuāla lietussarga «Danish made», kur pievienojās arī Koldingas dizaina skolas absolventi - jaunie dizaineri ar atraktīvu un

Kolekcija
«Morphology»,
Dānijas Karaliskās
Mākslas akadēmijas
Arhitektūras un
dizaina skola. (No
kreisās) «Stik», Johan
Jeppesen, Jesper Su
Rosenmeier, «Knit»,
Aija Emilia Hannula,
Begona Uribe
Landeta un
«Needle Chair».

Skanošā kumode
«Domesticchordophone»
Eglē Jacinavičiūtē,
Savvas Laz.

vizuāli garšīgu ekspozīciju «The Tube». Nelielai atkāpei iestarpināšu Dānijas augstākās izglītības un zinātnes ministres Sofijas Kārstenas Nilsenas (Sofie Carsten Nielsen) teikto, ka Dānijas kā dizaina nācijas statuss ir iespējams tāpēc, ka valsts investē izglītībā un talantos. Dānijas ambīcijas būt dizaina nācijai nav tikai spārnota frāze valsts arhitektūras politikā bez seguma, kā tas bieži mēdz notikt. Viens no apliecinājumiem tam ir dizaina skolu kopīgā ekspozīcija Milānā, kas tapusi, pateicoties labi zināmu dāņu zīmolu «Kvadrat», «Fritz Hansen» un citu ražotāju atbalstam. Ārhusas arhitektūras skolas magistrantūras studenti reflektē par dizaina klasiķu Hansa Jergena Vegnera (Hans J. Wegner), Žana Pruvē (Jean Prouve), Vernera Pantona (Verner Panton) un citu meistaru radītajiem krēsliem, kas jau iecelti ikonu statusā, piedāvājot tiem mūsdienīgu re-dizainu. Tematiski līdzīgs uzstādījums ir arī Dānijas Karaliskās mākslas akadēmijas Arhitektūras un Dizaina skolu studentu projektam «Morfoloģija», kur arī šo skolu studenti pēta Dānijas dizaina klasiķu, jau iepriekš minētā Hansa J. Vegnera un Bjarges Mogensena (Børge Mogensen), radīto mēbeļu mantojumu (tieši šogad aprit 100 gadu kopš abu meistarū dzimšanas) un piedāvā mūsdienīgus tehniskos risinājumus mēbeļu savienojumu mezgliem un tapsējumam.

Nav iespējams paiet garām Koldingas dizaina skolas absolventu vizuāli ekspresīvajai izstādei «The Tube», kas iekārtota ārtelpā konteineros līdzās citu skolu ekspozīcijām. «The Tube» pauž ideju par vienotu laboratoriju, kurā atklātas dažādas dizaina īpašības – gan spēja izstāstīt stāstu, gan ilgtspēja, gan dizaina, amatniecības, jauno tehnoloģiju attiecības u.c. Skatoties uz konteineru formātu pagalmā, kārtējo reizi pārlicinos, ka Lambrates kvartāla priekšrocības ir telpiskā brīvība un industriālās vides šarms, ko nekādi nav iespējams radīt Ro izstāžu kompleksā katram dalībniekam stingri ierādītajos kvadrātmetros.

Nīderlandes Pita Zvarta institūta magistrantūras studentu projekts «Instrumenti» atklāj savdabīgu pētījumu par ikdienas sadzīves trokšņu un mājās dzirdamo skaņu pasaules daudzveidību. Fona trokšnis mājās, ar ko bieži vien esam tā saraduši, ka pat nepamanām, studentiem kalpojis par izpētes materiālu, lai skaņu pasauli transformētu oriģinālos interaktīvos mūzikas instrumentos. Neliels, pulsējošs un skanošs telpas tīrītājs uztverams kā savdabīga ironija par apsēstību ar mājas tīrīšanu (dizaina autori: Bianca Yousef, Kleoniki Fotiadou). Cits mājas skaņu rīks – no masīvkoka veidota kumode ar atvilktnēm, kas izvelkamas no abām pusēm, – funkcionē kā oriģināls stīgu instruments («Domestic chordophone» autori: Eglé Jacinavičiūtė, Savvas Laz).

Nantes dizaina skolas projekts «Survival», gaismas kapsula «Orion».

Komforta kapsula «Vestais».

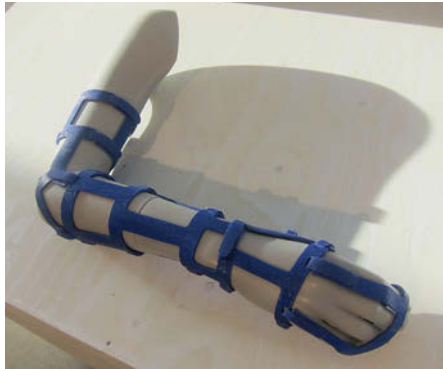

Kolekcija «Morphology», Dānijas Karaliskās mākslas akadēmijas Arhitektūras un dizaina skola, «Stix», Clemens Hoyer, Nicolai Hansen.

Atvilktnu mehānisms savstarpēji sasaistīts ar stīgām. Un katru reizi, izvelkot vai iebīdot atvilktni vietā, tiek radītas dažādu tonalitāšu skaņas. Tāda savdabīga mājas komunikācija ar skaņu starpniecību.

Noslēgumā - vēl isumā par augstskolu, kuras zīmols pasaulē saistās ar progresīvu un atšķirīgu pieeju dizaina izglītībai. Eindhovenas Dizaina akadēmija vairāk nekā pirms ceturtdaļgadsimta izvēlējās kardināli mainīt savu pieeju dizaina izglītībai, no industriālā dizaina pārorientējoties uz cilvēka vajadzībām centrētu dizainu. Paši sevi viņi pozicionē kā skolu, kas pirmām kārtām centrējas uz studentu vajadzībām.

Jau otro gadu Eindhovenas Dizaina akadēmijas izstāde skatāma Lambratē plašās industriālās telpās, nostāk no citām skolām. Izstādes nosaukumā «Self Unself» apspēlēts duāls jēdzienu pretnostatījums, un pati ekspozīcija jau sākotnēji veidota kā ceļojoša. Tās pirmais posms bija akadēmijas bakalaura un maģistrantūras absolventu noslēguma skate, tad ekspozīcija tika izrādīta «Van Abbe» muzejā, pēcāk Šenzenas pilsētā Ķīnā. Bet no Milānas tai vēl mērojams ceļš arī uz Ņujorku. Kā atzīst viens no izstādes «Self Unself» kuratoriem Tomass Vidershovens (Thomas Widdershoven), tā ir kā skolas absolventu manifests un savā veidā izkāpšana no

*Eindhovenas Dizaina akadēmija, «Exo»,
Gintare Cerniauskaite.
Fiksators no reciklētiem
materiāliem, kas palīdz
sadzīt kaulu lūzumiem.*

*«Plastiskā ķirurģija»,
Bora Hong, Eindhovenas
Dizaina akadēmija.*

*Grācas Tehniskā
universitāte, projekts
«Garderobe».*

*Grācas Tehniskā
universitāte, projekts
«Garderobe».*

sevi centrētās pozīcijas, kas veselīgi tiek kultivēta studiju laikā. Eindhovenas Dizaina akadēmijas izstādi varētu salīdzināt ar tādu kā balto zvirbuli - provokatoru pretstatā Milānai kā modes un dizaina metropolei piemītošajam glamūram. Vērtējot Eindhovenas sniegtumus trīs gadu griezumā, godīgi sakot, iepriekšējo divu gadu ekspozīcijas mani uzrunāja krietni spēcīgāk. Iespējams, šoreiz trūka jaunatklājuma un pārsteiguma momenta. Ilustrācijai pieminēšu tikai vienu absolventu darbu, proti, dienvidkorejiešu Boras Hongas (Bora Hong) projektu «Plastiskā ķirurģija». Jaunā dizainere izceļ gaismā Dienvidkorejā plaukstošo plastiskās ķirurģijas fenomenu, pārnesot plastiskās ķirurģijas metodi uz ...krēsla dizainu. Autore pati ar praktiskām metodēm veic ķirurģiskus uzlabojumus jau nokalpojušiem vintedža krēsliem, par skaistuma etalonu izvēloties vienu no Rejas un Čārlza Īmsu dizaina krēsliem. Autore apspēlē mēbeli kā ikonu un skaistuma etalonu - līdzināšanās tam pārvēršas par absurdu un skumju iznākumu citām, ne tik augsta ranga mēbelēm. Skatoties uz šo ķirurģisko iejaukšanos vairāk kā uz sociālā dizaina performanci, nākas domāt par paša dizaina kā sociāli ietekmīga instrumenta lomu sabiedrībā. Jauno dizaineru rokās dizains spēj būt gan skaļš rupors, modinot sabiedrību uz debatēm, gan vienlaikus arī ass ķirurģijas skalpelis tās atvēršanai. ▀